

УДК 336.7

Віжукін Д. Г., здобувач
третього рівня вищої освіти
Золковер А.О., д.е.н., професор,
Київський національний університет
технологій та дизайну, м. Київ, Україна

РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Дослідження системи регулювання фінансових ринків доцільно почати з вивчення етапів її становлення. Становлення вітчизняного фінансового ринку почалося з розвитку нормативно-правової бази, яка стосувалася більшою мірою регулювання фондового та страхового ринків. Оскільки регулювання фінансового ринку здійснюється державою, було розроблено ряд нормативно-правових актів, які стосувалися регулювання банківським послуг Національним банком України, ринку цінних паперів Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, інших фінансових ринків, регуляторами яких виступають спеціальні уповноважені органи виконавчої влади у сфері регулювання ринків фінансових послуг [1].

Слід зазначити, що на початковій стадії формування фінансового ринку ключову роль відіграло Міністерство фінансів, яке регулювало діяльність усіх складових фінансового ринку до 1995 року. Даним органом здійснювалася розробка нормативно-правового регулювання та контроль за випуском та обігом цінних паперів.

У 1995 році після того, як був прийнятий Указ Президента України "Про державну комісію з цінних паперів та фондового ринку", було визначено регулюючий орган Державну комісію з цінних паперів та фондового ринку (ДКЦПФР) (у 2011 році ДКЦПФР було ліквідовано, а новим регулятором стала Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку), який і до сьогодні займається реалізацією державної програми щодо цінних паперів та

функціонування фондового ринку. У 1996 році в Україні відбулася грошова реформа, у наслідок якої національною валютою стала гривня, впроваджено ряд нормативно-правових документів, що почали регулювати діяльність банків за новими правилами. З 2002 року почався активний розвиток фінансового ринку, у тому числі на ринку почали з'являтися іноземні банки.

У 2007 році було впроваджено ряд змін, відповідно до яких ДКЦПФР стала підзвітним органом Верховної Ради України і підпорядковуватися Президентові України. Хронологічне дослідження етапів становлення системи фінансового регулювання представлено у табл.1.

Таблиця 1

Дослідження основних етапів регулювання фінансового ринку

Назва етапу	Термін, років	Характеристика етапу
Становлення фінансового ринку	1991–1993	Розроблення нормативно-правових актів, виведення фінансової системи на міжнародний ринок, створення інформаційних систем управління органами регулювання фінансового ринку
Банкрутство банків і стримування інфляції	1994–1995	Процедура банкрутства та ліквідації банків, які не готові працювати на умовах, висунутих головним регулятором - НБУ
Розвиток фінансового ринку	1996–2001	Введення грошової одиниці в Україні. Вдосконалення нормативно-правової бази щодо банківської діяльності.
Вдосконалення фінансового ринку	2002 – I півр. 2008	Присутність іноземних банків і розширення спектру банківських послуг, запровадження пластикових карток.
Фінансова криза	II півріччя 2008 – 2010	Зростання популярності ломбардної справи як альтернативи існуючим пропозиціям комерційних банків із кредитування фізичних осіб та бізнесу
Модернізація	2011 – теперішній час	Повернення довіри клієнтів до діяльності фінансових установ і підвищення рівня конкурентоспроможності її учасників
Очищення	2014-2018	Виведення з ринку банків з непрозорою структурою власності та тих, що не змогли виконати нормативи капіталу. Внесеними у 2014 р. змінами до Закону України «Про банки і банківську діяльність» посилено вимоги до організації корпоративного управління в банках, підвищено відповідальність керівників банку за результати діяльності, встановлено вимоги щодо побудови адекватних і ефективних систем ризикменеджменту й внутрішнього контролю.

		Націоналізація Приватбнку (2016 р.), докапіталізація Ощадбанку, Приватбанку, Укрексімбанку. Розроблено Комплексну програму розвитку фінансового сектору України до 2020 року та Стратегію реформування державного регулювання ринків небанківських фінансових послуг на 2015–2020 роки
Удосконалення	2019 – по теперішній час	19.10.2019 р. набрав чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг». Закон запровадив новий підхід щодо регулювання та нагляду за діяльністю фінансових установ. НБУ регулюватиме діяльність кредитних спілок, страхових компаній та страхових посередників, фінансових холдингових компаній. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку здійснюватиме нагляд за суб'єктами системи недержавного пенсійного забезпечення, інвестиційними фірмами, компаніями з управління активами. Затверджено Стратегію розвитку фінансового сектору до 2025 року

Складено автором. Джерела: [3, 4, 5]

З 2011 року і дотепер відбувається модернізація фінансового ринку, яка націлена в першу чергу на відновлення довіри клієнтів до діяльності банків. Однак політичні та економічні обставини не дозволяють фінансовому ринку розвиватися більш динамічно, особливо у сфері банківського кредитування, яке по сьогоднішній день має досить велику кількість невирішених проблем, а з 22 лютого 2022 року фінансовий ринок України функціонує в умовах воєнного часу, що значно стримує розвиток.

Література

1. Про фінансові послуги та фінансові компанії: Закон України від 14.12.2021 № 1953-IX. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20#n1134> (дата звернення: 01.04.2024).
2. Школьник І. О. Фінансовий ринок України в контексті розвитку світової фінансової системи. Суми: УАБС НБУ, 2007. – 398 с.
3. Рекуненко І.І. Періодизація розвитку грошового та кредитного ринків України. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. Збірник наукових праць*. 2014. Випуск 39.
4. Савенко Д.О. Становлення та розвиток інфраструктури фінансового ринку України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020, № 4, С. 81 - 85